

vara alltför tidigt, enär arrendatoren, för att kunna anskaffa erforderligt penningbelopp till arrendets inbetalande på utsatt tid, måste så forcera med urtröskningen, att mången gång nödig höstkørsel derföre åsidosättes; det vore derföre både billigt och i sin ordning, att arrendatoren fick tid på sig, äfven med lösens erläggande för arrendet, till samma tid, som är bestämd för spanmålens levererande in natura, eller till den 25 Februari påföljande år.

På ofvan anförda skäl tillåter jag mig derföre värdsamt föreslå, att Riksdagen ville för sin del besluta och hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes i Nåder förordna, att arrendespanmålen af Lunds akademihemman hädanefter skall lösas efter medelmarkegångspris och betalas den 25 Februari påföljande år.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott får jag värdsamt anhålla.

Stockholm den 27 Januari 1868.

Jöns Olsson
i Nordanå.

N:o 299.

Af Herr Jonas Andersson: Angående åtskilliga ändringar i skolväsendet inom Riket.

Om det icke kan förnekas, att en allmän, sann och praktisk bildning utgör första vilkoret för ett folks förmåga af utveckling och framåtgående, såväl i ekonomiskt, som politiskt och medborgerligt afseende, och jemväl bör kunna förutsättas ega ett välgörande inflytande på det religiösa och sedliga området, så måste äfven medgifvas, att våra, för bildningens befrämjande, inrättade läroanstalters väl ordnade skick bör utgöra ett af de viktigaste föremålen för Representationens omtanke.

Visserligen kan icke nekas, att stora och ganska kännbara uppoffringar af medel för upplysningens och bildningens ändamål äro gjorda. Åttonde hufvudtiteln bär derom vittne, men medgifvas måste dock att, detta oaktadt, icke allt inom våra undervisningsanstalter befinnes vara i önskvärdaste skick, synnerligast hvad angår sjelfva organisationen och läromethoderna. Man har nemligen svårt för att upptäcka någon sådan systematiskt genomgående och sammanhängande anordning i dessa delar, som våra tidsförhållanden redan länge påkallat. Tidens fordringar på detta område förändras i samma mån, som samhällsutvecklingen går framåt och behovet af vetande inom det medborgerliga lifvets alla delar gör sig kännbart; men icke dessmindre har det hittills lyckats det konservativa elementet inom skolans område, att bevara det hufvudsakligaste af elementarläroverkens föråldrade former, utan att i någon väsentlig mån vilja foga sig efter förändrade tidsförhållandens kraf, — och detta, så vidt jag förmår rätt uppfatta saken, till stort men för skolinstitutionens hufvudsakligaste ändamål, som numera icke får anses inskränka sig endast dertill, att efter gammal regel bilda kompetente kandidater till tjänster inom Kyrkan och Staten, utan måste detta ändamål jemväl och lika mycket afse att tillfredsställa behovet af en mera allmän praktisk bildning och upplysning inom det medborgerliga lifvets olika grenar.

Jag kan icke vara nog förmäten att tilltro mig ega tillräcklig insigt och förmåga att kunna uppställa ett detaljeradt förslag till en behöflig reorganisation af hela vårt skolväsende, men jag har dock, af intresse för saken, något närmare genomtänkt det närvarande förhållandet och dervid kommit till full visshet om behovet af en genomgripande skolreform, och denna min öfvertygelse delas äfven af flera kompetente skolmän.

Hvad som emellertid förekommer mest i ögonen fallande, så väl i afseende på sjelfva organisationen, som med hänsyn till hushållningen med medel och lärarekrafter, är att, oaktadt förslag väckts vid flera föregående riksdagar derom, att de tvänne nedersta klasserna inom elementarläroverken, hvilkas läropensa, då tyska språket undantages, icke ens står i jemnhöjd med det för folkskolan föreskrifna, skulle från dessa läroverk afskiljas och det förberedande kunskapsmättet för inträde i tredje klassen, som då borde blifva den första, öfverflyttas på folkskolan eller öfverlåtas åt den enskilda omtanken att derom besörja — allt detta oaktadt, säger jag, har det gamla systemets försvarare ännu lyckats i sitt motstånd äfven i denna lilla ifrågasatta reform, alltjemt under förebärande, att den minsta rubbning uti det utstakade och hittills följda systemet voro i hög grad skadligt. Det fordras emellertid icke någon filosofisk blick för att inse, att ifrågavarande reform med största fördel, så väl för elementarläroverken, som för folkskolan, både kan och bör åvägbringas.

Under en tid, då utvidgning af flera ofullständiga läroverk måste, i brist på kompetenta lärarekrafter, inställas, och under det att våra finanser påkalla all

möjlig inskränkning i statsbehofven, synes det föga välbetänkt att filosofie magistrar användas till undervisare på de allra lägsta stadierna af skolämnena, och der vanliga småbarns lärare eller lärarinnor vore mera på sin plats; ty att skolämnena och läropensa uti elementarläroverkens första och andra klasser, oberäknadt tyska språket, icke ligga utöfver de för folkskolan bestämda, derom kan man öfvertygas blott genom en jemförelse af de för hvardera gällande särskilda nådiga stadganden, och att tyska språket utan olägenhet kan uppflyttas till tredje klassen, är hvad som af flere skicklige skolmän vitsordas.

Med anledning af nu antydda förhållanden får jag vördsammast anhålla, det Riksdagen ville för sin del besluta:

dels att det förberedande kunskapsmått, som nu tillhör första och andra klasserna uti våra elementarläroverk, från dessa läroverk afskiljes och antingen öfverflyttas på folkskolan, eller öfverlåtes åt den enskilda omtanken att derom på annat sätt ombesörja, samt att derigenom uppkommande besparingar antingen indragas till Statskassan, eller användas till löner åt lärare för utvidgning af ofullständiga läroverk; och

dels att, efter föregången undersökning af vederbörande Utskott, tidsenliga rättelser i öfrigt inom skolans område hos Kongl. Maj:t anmäla.

Om remiss till Stats-Utskottet, eller ännu hellre, till Särskildt Utskott, anhålles.

Stockholm den 27 Januari 1868.

J. Andersson
från Östergötland.